

Слободан М. Марковић
Зоран Миладиновић

**АУТОРСКО ПРАВО
И
СРОДНА ПРАВА**

Универзитет у Крагујевцу
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Слободан М. Марковић
Зоран Миладиновић

АУТОРСКО ПРАВО И СРОДНА ПРАВА

Универзитет у Крагујевцу
Правни факултет

АУТОРСКО ПРАВО И СРОДНА ПРАВА

Прво издање

Аутори

Др СЛОБОДАН М. МАРКОВИЋ

Редовни професор Правног факултета у Београду

Др ЗОРАН МИЛАДИНОВИЋ

Ванредни професор Правног факултета у Крагујевцу

Издавач

Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

Институт за правне и друштвене науке

Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац

За издавача

Проф. др Станко Бејатовић, декан

Рецензенти

Др БОЖИН ВЛАШКОВИЋ

Редовни професор Правног факултета у Крагујевцу

Др НЕНАД ЂУРЂЕВИЋ

Редовни професор Правног факултета у Крагујевцу

Лектор

МАРИЈА БОШКОВИЋ, дипл. филолог

Коректура

МАРИЈА РАДИВОЈЕВИЋ

МИРЈАНА РАДИВОЈЕВИЋ

Штампа

Интерпринт Крагујевац

Тираж

300 Примерака

ISBN 978-86-80765-90-7

Крагујевац, 2008.

Штампање ове књиге подржало Министарство науке Републике Србије

САДРЖАЈ

УВОД

1. Појам ауторског и сродних права.....	3
2. Значај ауторског и сродних права.....	7
3. Развој ауторског и сродних права.....	10
4. Развој ауторског и сродних права у нашој земљи.....	14
5. Разграничење ауторског и сродних права од других права интелектуалне својине.....	18
6. Извори ауторског и сродних права.....	22
6.1. Извори ауторског и сродних права у нашој земљи.....	23
6.2. Међународни извори ауторског и сродних права.....	26
6.2.1. Међународни извори ауторског права.....	27
6.2.2. Међународни извори за права сродна ауторском праву	27
6.2.3. Одредбе TRIPS као међународни извор за ауторско и сродна права.....	28
7. Извори ауторског и сродних права у ЕУ.....	29

ГЛАВА I АУТОРСКО ДЕЛО

1. Појам и услови заштите ауторског дела	31
2. Својства која нису од значаја за заштиту ауторског дела.....	35
3. Творевине које не уживају ауторскоправну заштиту.....	37
4. Врсте ауторских дела.....	39
4.1. Законски примери ауторских дела.....	40
4.1.1. Писана и говорна дела.....	40
4.1.2. Програми рачунара као ауторско дело.....	42
4.1.3. Позоришна дела.....	44
4.1.4. Музичка дела.....	45
4.1.5. Филмска дела.....	47
4.1.6. Дела ликовне и примењене уметности.....	48
4.1.7. Дела архитектуре и индустријског обликовања.....	50

4. 1. 8. Фотографска дела.....	51
4. 1. 9. Картографска дела, скице, планови макете.....	53
4. 2. Ауторскоправна подела ауторских дела.....	53
4. 2. 1. Изворна ауторска дела.....	53
4. 2. 2. Дела прераде-изведена дела.....	54
4. 2. 3. Збирка ауторских дела	56
4. 3. Подела ауторских дела према њиховом статусу.....	57
5. Оригинални и неоригинални примерци ауторског дела.....	60

Г Л А В А II

СУБЈЕКТИ АУТОРСКОГ ПРАВА

1. Аутор дела и носилац ауторског права.....	65
2. Коаутори и коауторски однос.....	67
2. 1. Коауторство на филмском делу	71
2. 2. Аутори спојених дела.....	74
3. Стицање субјективног ауторског права.....	75

Г Л А В А III

САДРЖИНА СУБЈЕКТИВНОГ АУТОРСКОГ ПРАВА

1. Опште напомене.....	79
1. 1. Личноправна овлашћења-појам и особина.....	80
1. 1. 1. Овлашћење на признање ауторства-право патернитета.....	82
1. 1. 2. Овлашћење на назначење имена аутора дела.....	84
1. 1. 3. Овлашћење на објављивање дела.....	87
1. 1. 4. Овлашћење на заштиту интегритета дела.....	89
1. 1. 5. Овлашћење на супротстављање недостојном искоришћавању ауторског дела.....	93
1. 1. 6. Овлашћење на приступ примерку дела.....	95
1. 1. 7. Овлашћење на забрану излагања оригиналног примерка дела ликовне уметности.....	97
1. 1. 8. Прече право аутора на прераду дела архитектуре.....	99
1. 2. Имовинскоправна овлашћења-појам и особине.....	100
1. 2. 1. Овлашћење на умножавање ауторског дела.....	103
1. 2. 2. Овлашћење настављање примерака дела у промет.....	104
1. 2. 3. Овлашћење на давање примерака дела у закуп.....	107
1. 2. 4. Овлашћење на давање примерака рачунарског програма на послугу.....	110
1. 2. 5. Овлашћење на извођење дела.....	110

1. 2. 6. Овлашћење на представљање дела.....	111
1. 2. 7. Овлашћење на преношење извођења или представљања дела.....	112
1. 2. 8. Овлашћење на емитовање ауторског дела.....	114
1. 2. 9. Овлашћење на јавно саопштавање дела путем интернета.....	120
1. 2. 10. Овлашћење наприлагођавање, аранжирање и друге измене дела.....	121
1. 2. 11. Овлашћење на јавно саопштавање дела које се емитује.....	122
1. 2. 12. Овлашћење на јавно саопштавање дела са носача звука или слике.....	123
1. 2. 13. Овлашћење аутора да буде обавештен о продаји оригиналног примерка ауторског дела (право слеђења).....	124
1. 2. 14. Овлашћење на потраживање дела накнаде од продаје уређаја и средстава подобних за умножавање ауторских дела.....	127
1. 2. 15. Овлашћење на потраживање дела накнаде од давања примерака ауторских дела на послугу.....	129

Г Л А В А IV

ОГРАНИЧЕЊА СУБЈЕКТИВНОГ АУТОРСКОГ ПРАВА

1. Појам и облици ограничења.....	131
1. 1. Ограничења искључивих имовинскоправних овлашћења аутора у виду суспензије.....	133
1. 1. 1. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења аутора ради коришћења ауторског дела у циљу спровођења судског и управног поступка.....	134
1. 1. 2. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради коришћења ауторског дела ради јавног информисања.....	135
1. 1. 3. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради коришћења ауторског дела у сврху наставе и припремања испита.....	136
1. 1. 4. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради коришћења ауторских дела од стране јавних библиотека.....	137
1. 1. 5. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења у циљу коришћења ауторског дела за личне некомерцијалне потребе.....	137
1. 1. 6. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради коришћења рачунарског програма	140
1. 1. 7. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради привременог умножавања ауторског дела.....	142

1. 1. 8. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради коришћења ауторског дела у сврхе цитирања.....	143
1. 1. 9. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради коришћења снимака од стрене емисионог предузећа.....	144
1. 1. 10. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради дводимензионалног умножавања ауторских дела.....	146
1. 1. 11. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради прављења каталога јавних изложби и продаја.....	147
1. 1. 12. Суспензија искључивих имовинскоправних овлашћења ради коришћења ауторског дела у циљу демонстрирања рада уређаја за снимање, репродуковање и пренос звука и слике.....	148
1. 2. Ограничења искључивих имовинскоправних овлашћења аутора у виду законске лиценце.....	149
1. 2. 1. Законска лиценца ради коришћења ауторског дела за потребе наставе и научног истраживања.....	150
1. 2. 2. Законска лиценца ради коришћења ауторског дела у сврхе јавног обавештавања.....	151
1. 2. 3. Законска лиценца у циљу коришћења ауторског дела ради тродимензионалног умножавања.....	153

Г Л А В А V

ПРОМЕТ СУБЈЕКТИВНОГ АУТОРСКОГ ПРАВА

1. Појам и облици промета.....	155
1. 1. Наслеђивање субјективног ауторског права.....	156
1. 2. Промет субјективног ауторског права на основу уговора.....	158
1. 2. 1. Ауторски уговори (општа правила о ауторским уговорима).....	162
1. 2. 2. Именовани ауторски уговори.....	172
1. 2. 2.1. Издавачки уговор.....	173
1. 2. 2. 2. Уговор о представљању и уговор о извођењу дела.....	182
1. 2. 2. 3. Уговор о преради ауторског дела.....	186
1. 2. 2. 4. Уговор о филмском делу.....	189
1. 2. 2. 5. Уговор о наруцбини ауторског дела.....	195
1. 3. Промет ауторског права на основу закона.....	198
2. Ауторско дело створено у радном односу.....	200
3. Трајање ауторског права.....	202
4. Права страних лица као аутора односно носилаца ауторског права у нашој земљи.....	204

Г Л А В А VI

ПРАВА СРОДНА АУТОРСКОМ ПРАВУ

1. Право интерпретатота.....	207
1. 1. Интерпретација као предмет заштите.....	207
1. 2 Субјект права.....	208
1. 3. Садржина права.....	210
1. 3. 1. Личноправна овлашћења.....	210
1. 3. 2. Имовинскоправна овлашћења.....	211
1. 3. 2. 1. Искључива имовинскоправна овлашћења.....	211
1. 3. 2. 2. Неискључива имовинскоправна овлашћења.....	213
1. 4. Ограничења права.....	215
1. 5. Промет права.....	215
1. 6. Трајање права.....	218
1. 7. Права странаца.....	219
2. Право произвођача фонограма.....	219
2. 1. Фонограм као предмет заштите.....	219
2. 2. Субјект права.....	220
2. 3. Садржина права.....	221
2. 3. 1. Искључива овлашћења.....	221
2. 3. 2. Неискључива овлашћења.....	222
2. 4. Ограничења права.....	223
2. 5. Промет права.....	223
2. 6. Трајање права.....	223
2. 7. Права странаца.....	224
3. Право произвођача видеограма.....	224
3. 1. Видеограм као предмет заштите.....	224
3. 2 Субјект права.....	225
3. 3. Садржина права.....	226
3. 3. 1. Искључива овлашћења.....	226
3. 3. 2. Неискључива овлашћења.....	227
3. 4. Ограничења права.....	228
3. 5. Промет права.....	228
3. 6. Трајање права.....	228
3. 7. Права странаца.....	228
4. Право произвођача емисија.....	229
4. 1. Емисија као предмет заштите.....	229
4. 2 Субјект права.....	229
4. 3. Садржина права.....	230
4. 3. 1. Искључива овлашћења.....	230

4. 3. 2. Неискључива овлашћења.....	233
4. 4. Ограничења права.....	233
4. 5. Промет права.....	233
4. 6. Трајање права.....	233
4. 7. Права странаца.....	234
5. Право произвођача базе података.....	234
5. 1. База података као предмет заштите.....	234
5. 2. Субјект права.....	235
5. 3. Садржина права.....	235
5. 4. Ограничења права.....	236
5. 5. Промет права.....	236
5. 6. Трајање права.....	236
5. 7. Права странаних произвођача базе података у нашој земљи.....	237
7. Право првог издавача слободног дела.....	237

ГЛАВА VII ОСТВАРИВАЊЕ АУТОРСКОГ И СРОДНИХ ПРАВА

1. Појам и облици остваривања ауторског и сродних права.....	241
2. Организације за колективно остваривање ауторског и сродних права (оснивање, статус и престанак).....	242
3. Уговори које организацвија закључује.....	245
3. 1. Уговор између носиоца права и организације.....	245
3. 2. Уговор између организације и корисника.....	250
4. Државна контрола рада организације.....	254
5. Међународна сарадња организација.....	256
6. Евиденција ауторских дела и предмета заштите сродних права.....	258

ГЛАВА VIII СУДСКА ЗАШТИТА АУТОРСКОГ И СРОДНИХ ПРАВА

1. Појам и облици заштите.....	261
2. Грађанскоправна заштита	262
2. 1. Повреда права као претпоставка грађанскоправне заштите.....	258
2. 2. Тужилац и тужени у спору због повреде ауторског и сродних права.....	265
2. 3. Тужбени захбети у спору због повреде ауторског и сродних права.....	268
2. 4. Привремене мера у спору због повреде ауторског и сродних права.....	281

2. 5. Мере обезбеђивања доказа у спору због повреде ауторског и сродних права.....	283
2. 6. Принудно извршење у споровима из области ауторског и сродних права.....	285
3. Казненоправна заштита	286
3. 1. Кривична дела повреде ауторског и сродних права.....	286
3. 2. Привредни преступи због повреде ауторског и сродних права.....	290
3. 3. Прекршаји због повреде ауторског и сродних права.....	292
4. Управноправна заштита	293
4. 1. Заштита ауторског и сродних права од стране царинских органа.....	293
4. 2. Заштита ауторског и сродних права од стране инспекцијских органа.....	295

Г Л А В А IX

МЕЂУНАРОДНА ЗАШТИТА АУТОРСКОГ И СРОДНИХ ПРАВА

1. Принцип територијалности у ауторском праву и сродним правима...	301
1. 1. Недостаци принципа територијалности.....	302
1. 2. Међународне конвенције као инструмент за превазилажење тешкоћа територијалног дејства у ауторском и сродним правима...	303
1. 3. Принципи на којима почивају међународне конвенције из области ауторског и сродних права.....	304
1. 4. Ограничења дејства принципа националног третмана и минималних права.....	305
1. 5. Врсте конвенцијских норми.....	306
2. Међународне конвенције из области ауторског права.....	307
2. 1. Бернска конвенција о заштити књижевних и уметничких дела (БК).....	307
2. 1. 1. Заштићена лица.....	308
2. 1. 2. Земља порекла дела.....	309
2. 1. 3. Национални третман.....	312
2. 1. 4. Минимална права.....	314
2. 1. 5. Дозвољеност посебних споразума.....	317
2. 2. Универзална (Светска) конвенција о ауторском праву (УК).....	317
2. 2. 1. Заштићена лица.....	318
2. 2. 2. Земља порекла дела.....	319
2. 2. 3. Национални третман.....	320
2. 2. 4. Минимална права.....	320
2. 2. 5. Однос између УК и БК.....	323
2. 3. Уговор о ауторском праву (УАП).....	324

3. Међународне конвенције из области сродних права.....	325
3. 1. Конвенција о заштити уметника извођача, произвођача фонограма и организација за радиодифузију (Римска конвенција- РК).....	325
3. 1. 1. Право репродуктивних уметника (интерпретатора).....	326
3. 1. 1. 1. Заштићена лица.....	326
3. 1. 1. 2. Земља порекла интерпретације.....	327
3. 1. 1. 3. Минимална права.....	328
3. 1. 2. Право произвођача фонограма.....	329
3. 1. 2. 1. Заштићена лица.....	329
3. 1. 2. 2. Земља порекла фонограма.....	329
3. 1. 2. 3. Минимална права.....	330
3. 1. 3. Право радиодифузних организација.....	330
3. 1. 3. 1. Заштићена лица.....	330
3. 1. 3. 2. Земља порекла емисије.....	331
3. 1. 3. 3. Минимална права.....	331
3. 1. 3. 4. Ограничења права и резерве.....	331
3. 1. 3. 5. Посебни споразуми.....	332
3. 2. Конвенција о заштити произвођача фонограма од недозвољеног умножавања њихових фонограма (Женевска конвенција - ЖК).....	332
3. 3. Европски споразум о заштити телевизијских емисија (Страсбуршки споразум - СС).....	335
3. 4. Конвенција о дистрибуцији сигнала за пренос програма преко сателита (Бриселска конвенција /Сателитска конвенција - СК).....	337
3. 5. Уговор о интерпретацијама и фонограмима (УИФ).....	340
3. 6. Споразум о трговинским аспектима права интелектуалне својине (TRIPS).....	342
4. Регулатива Европске уније.....	346
4. 1. Директива о правној заштити рачунарских програма.....	347
4. 2. Директива о праву давања у закуп и на послугу, као и о одређеним правима сродним ауторском праву у области интелектуалне својине.....	348
4. 3. Директива о координацији одређених ауторскоправних и сродно- правних прописа који се односе на сателитско емитовање и кабловску реемисију.....	348
4. 4. Директива о хармонизацији рока трајања ауторског права и одређених сродних права.....	349
4. 5. Директива о правној заштити база података.....	349
4. 6. Директива о хармонизацији одређених аспеката ауторског и сродних права у информатичком друштву.....	350

4. 7. Директива о праву препродаје у корист аутора оригиналног примерка уметничког дела.....	351
4. 8. Директива о спровођењу права интелектуалне својине.....	353
4. 9. Правило о царинским мерама против робе за коју се сумња да повређује одређена права интелектуалне својине, и мерама против робе за коју је утврђено да повређује та права.....	354
Списак коришћене литературе.....	357

ПРИЛОЗИ

1. Закон о ауторском и сродним правима.....	364
2. Закон о посебним овлашћењима ради ефикасније заштите права интелектуалне својине.....	410
3. Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала.....	424
4. Извод из Царинског закона.....	427
5. Извод из Кривичног законика.....	429